

ANALIZA SWOT A SISTEMULUI EDUCAȚIONAL LA NIVEL PREUNIVERSITAR

Simona FELEGEAN¹

simonafelegean@yahoo.com

ABSTRACT: The educational system should create capable, motivated and optimistic young people with high emotional intelligence. In its essence, education policy must understand that the best way to allow people to build on their potential is to value them for who they are rather than for their performances according to fixed targets. All schools should adopt a strategy which promotes the emotional, social and psychological welfare of the young people. Curricula should be widened to include more opportunities linked to sport, arts, creativity and other similar activities. At an early stage in their lives, young people should be given information about the types of satisfaction derived from different kinds of life choices, maybe by studying the concept of „welfare” in details. An educational system that promotes prosperity will lead to increased productivity, a more entrepreneurial society and more active citizens. The computerization of Romanian schools is a real necessity, determined by the natural penetration/entry/usage of information technology in all areas of economic life and also by the necessity of aligning education with the economic and social requirements.

KEYWORDS: education, technology, performance, productivity, strengths, weaknesses, opportunities, threats

Scopul sistemului educațional ar trebui să fie acela de a crea tineri capabili și bine dezvoltați emoțional, optimiști și motivați. În esența sa, politica de educație trebuie să admită că cea mai bună cale de a permite oamenilor să își valorifice potențialul este să îi prețuiască mai degrabă pentru cine sunt decât după niște performanțe raportate la ținte fixe.

Toate școlile ar trebui să adopte o strategie pentru a promova bunăstarea emoțională, socială și psihologică. Curricula trebuie lărgită pentru a include mai multe oportunități legate de sport, arte, creativitate și alte activități similare. Într-un stadiu timpuriu al vieții lor, tinerilor ar trebui să li se ofere informații legate de tipurile de satisfacție derivate din diferite

¹ Profesor la Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika”, Comănești, județul Bacău.

feluri de alegeri de viață, poate chiar prin studiul mai detaliat al conceptului de „bună-stare”.

Un sistem educațional ce promovează prosperitatea va conduce la o productivitate crescută, o societate mai antreprenorială, și cetățeni mai activi. Informatizarea școlii românești este o necesitate reală, determinată de pătrunderea naturală a tehnologiei informației în toate domeniile vieții economice, de necesitatea alinierii educației la cerințele economice și sociale.

În ceea ce privește sistemul educațional, România poate valorifica moștenirile sistemului trecut: absolvenții de învățământ preuniversitar reprezintă un procent mare din populație, rețea densă de școli, precum și licee cu o bună reputație (totuși, aceste *puncte tari* se erodează rapid).

România este în urma altor țări, în ceea ce privește echipamentele de tehnologie a informației, a comunicațiilor și conexiunile de INTERNET.

Dacă pe termen lung *obiectivul politicii economice a României este creșterea ratei de ocupare și reducerea ratei somajului*, iar rata ocupării va depinde, în final, de crearea de noi locuri de muncă în contextul unui ritm susținut de privatizare și restructurare industrială, un obiectiv mai specific al politicii de ocupare este reprezentat de *reducerea problemelor referitoare la creșterea structurală a somajului*, probleme care nu pot fi rezolvate numai de forțele pieței.

Aceasta situație indică *nevoia generală de reformă a sistemului educațional și de pregătire profesională*, pentru a corespunde mai bine necesităților pieței, dar și necesitatea creării, aproape de la zero, a unui sistem de realizare a unor politici active pe piața forței de muncă.²

Aplicarea reformei sistemului de învățământ implică nevoia de abordare din perspectivă managerială a conceptului de curriculum, componenta de bază a acesteia.

Cunoașterea și înțelegerea complexității procesului de schimbare devin pentru toți cei cu responsabilități în educație premise obligatorii pentru stimularea schimbării la nivelul școlii³.

Câteva repere în acest sens sunt:

² Cristea, Lidia, *Învățământul superior particular și liberalizarea pieței educaționale*, Simpozionul „Învățământul superior din România, perspective și interferențe”, București, 14–15 iunie 2000, p. 5–20.

³ Managementul de curriculum, Management educațional pentru instituțiile de învățământ; Institutul de Științe ale Educației – Laboratorul «Managementul educațional»

– Aspectele teoretice care stau la baza reformei curriculum-ului, orientările și tendințele în reformele sistemelor de învățământ contemporane, prioritățile în educație. Acestea permit orientarea viziunii și misiunii școlii spre o direcție “prospectivă”, schimbarea paradigmei către perspectiva exigențelor viitorului, impunând o atenție sporită acordată resurselor umane (inteligență, creativitate, adaptabilitatea) ca resurse cheie ale dezvoltării. Respectarea rolului pe care școala îl are în democratizarea societății, știut fiind faptul că democrația se învață cel mai bine în și prin educație; o dată cu sistemul de valori al societății democratice, promovarea interculturalității și valorilor umaniste. Utilizarea curajoasă a noilor tehnologii de informare și comunicare în școală.

– Creșterea atribuțiilor și autorității decizionale a conducerii unităților școlare în domeniile funcționale consacrate de reformă: curriculum, resurse financiare și materiale, resurse umane, dezvoltare și relații comunitare.

– Identificarea măsurilor organizatorice, a procedurilor care permit schimbarea cadrului de proiectare a curriculum-ului, manifestarea autonomiei și libertății, descentralizarea sistemului decizional;

– Exersarea unei comunicări eficiente cu toți factorii implicați: profesori, elevi, părinți; manifestarea spiritului decizional.

– Identificarea nevoilor de educație ale comunității locale, perspectivelor de dezvoltare și resurselor disponibile.

Ca urmare, putem spune că managementul de curriculum este la nivelul școlii punctul cheie al realizării și reușitei reformei, premisă a succesului la scară largă a acesteia.

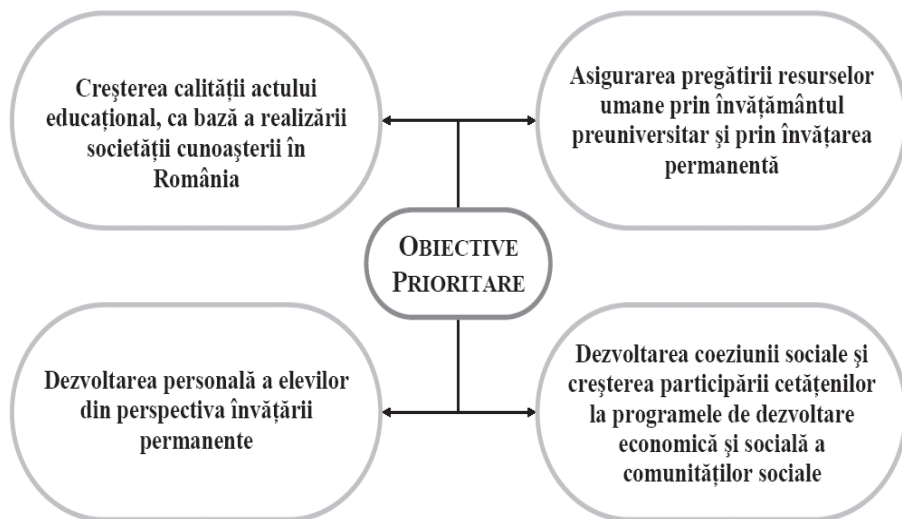
Ministerul Educației Naționale continuă reforma învățământului preuniversitar din România, asumându-și rolul ce îi revine prin *Programul de Guvernare*.

Politicile educaționale vor contribui la dezvoltarea societății românești, inclusive și prospere, prin asigurarea cuprinderii fiecărui copil și tânăr de vârstă școlară într-o formă de învățământ, prin dezvoltarea unor programe educaționale individualizate adresate adulților care nu au beneficiat de prima șansă oferită de educație pentru dobândirea competențelor cheie specifice economiei cunoașterii și societății informaționale, pentru a participa activ și determinat în proiectele de dezvoltare socială, civică, culturală, economică și administrativă a comunităților locale.⁴

⁴ Strategia Dezvoltării Învățământului Preuniversitar în perioada 2001–2004

Reforma sistemică, eficientă și coerentă, care generează valoarea adăugată a procesului educațional în dezvoltarea personală și profesională a fiecărui elev, student, viitor cetățean, în dezvoltarea durabilă a comunităților, reprezintă misiunea Ministerului Educației Naționale.

Ținând cont de faptul că educația este recunoscută prin *Constituție* ca o prioritate națională și, luând în considerare principalele coordonate ale *Planului Național de Dezvoltare*, în noua etapă a reformei educației se vor avea în vedere următoarele obiective prioritare:

În complexitatea sa, activitatea dintr-o unitate școlară se desfășoară ca un sistem cibernetic cu intrări și ieșiri, cu date inițiale și finale, cu factori fideli sistemului și eventuali factori perturbatori.

Pentru ca „intrările” (elevii, profesorii, resursele financiare etc.) să se transforme în „ieșiri” dezirabile (rezultatele educației: oameni educați, cu autoritatea socială inclusă în această educație, cu noi informații și cunoștințe etc.) se impune analiza oportunității înființării unei unități de învățământ de orice nivel sau, în cadrul celor de nivel liceal, profesional sau postliceal, a înființării de noi calificări profesionale.

Această analiză impune crearea și implementarea unui sistem informațional care să furnizeze date privind diagnoza internă–micromediul și externă–macromediul, după cum urmează:

- Numărul de unități de învățământ de stat / particulare care pregătesc

în același nivel și /sau în aceeași specializare, la nivel local / județean / regional;

- Existența de agenți economici la nivel local/județean/regional ale căror activități, pentru a fi desfășurate, necesită specialiști în domeniul respectiv sau având calificarea profesională în care se dorește a se școlariza;

- Opțiunile populației școlare din ciclul inferior preluate din situațiile statistice ale Centrelor județene de orientare școlară și profesională;

- Patrimoniul unității școlare, ca ansamblu construit și dotat pentru activități specifice tipului de unitate școlară/calificare profesională, care trebuie să ofere condiții materiale și ambientale (săli de clasă, laboratoare, cabinete și grupuri sanitare care corespund normelor de igienă școlară, laboratoare care respectă normativele de dotare minimală prevăzute de M.E.N., bibliotecă școlară care respectă prevederile Regulamentului de organizare și funcționare a bibliotecilor școlare etc.), necesare realizării obiectivelor complexe ale procesului de învățământ;

- Conținutul Proiectului curricular al unității de învățământ, fundamentat pe experiența copiilor/tinerilor și pe specificul școlii în zonă și comunitate;

- Alte date care să susțină oportunitatea înființării unității de învățământ și/sau înființării de noi calificări profesionale.

Printr-o analiză realistă, școala poate lua toate măsurile în vederea atragerii populației școlare într-un sistem de instrucție potrivit nevoilor sociale și opțiunilor exprimate.

Dacă ar fi să prezentăm situația actuală a sistemului de învățământ în ceea ce privește punctele tari și slabe, am putea realiza o analiză SWOT (din engl. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), prezentată astfel:

Puncte tari:

- Statutul de bun al comunității atribuit unităților școlare, devine o realitate, prin responsabilitățile pe care le are comunitatea în administrația școlilor.

- Implicarea efectivă a comunității locale în conducerea administrativă a unităților de învățământ, în cunoștință de cauză.

- Accesul comunității la cunoașterea problemelor școlii, contribuie la scurtarea circuitului care trebuia parcurs de la constatarea unei probleme până la rezolvarea acesteia.

– Consiliul de administrație este direct responsabil de coordonarea administrativă a unității de învățământ.

– Prin componența tripartită a acestor consilii se pot identifica mai ușor nevoile educaționale ale comunității și ofertele pieței muncii, în concordanță cu specificul zonei.

– Implicarea părinților și a elevilor dă posibilitatea cunoașterii și acomodării sistemului de învățământ la nevoile și așteptările lor.

– Prin implementarea programelor cu focalizare pe categoriile de copii proveniți din medii defavorizate, a scăzut numărul neșcolarizaților și a celor care părăsesc sistemul de învățământ obligatoriu.

– Perfecționarea continuă a cadrelor didactice prin: completarea studiilor cursuri postuniversitare, înscriere la grade didactice, doctorat, cursuri de formare continuă s.a.

– Un număr însemnat de cadre didactice sunt autori ai unor lucrări științifice și publicații de specialitate.

– Un număr mare de cadre didactice fac parte din comisiile naționale ale MedC, sunt colaboratori ai diferitelor comisii și organizații de profil.

– Activitățile educative și extrașcolare desfășurate au avut un impact puternic, fiind foarte apreciate atât de mediul didactic cât și de societatea civilă, de autoritățile locale.

– Consiliul elevilor și-a asumat în mod eficient rolul de mediator al problemelor elevilor și al școlilor pe care le reprezintă.

– Numărul proiectelor și programelor în derulare este mai mare decât în anii precedenți, fiind implicate mai multe școli.

– Aceste proiecte se desfășoară în parteneriat cu diferite organizații publice și private.

Puncte slabe:

– cantitatea prea mare de informație prezentată expositiv, neatractiv;

– formarea inițială și continuă excesiv teoretică;

– metodologii învechite;

– formalizarea autonomiei decizionale;

– lipsa unei pregătiri manageriale;

– indiferență față de misiunea, viziunea școlii;

– necunoașterea politicilor și strategiilor școlii;

– dependență față de deciziile nivelurilor ierarhice superioare;

– lipsa unei practici manageriale inovatoare, adecvate situației concrete;

- proasta gestionare a resurselor umane și materiale;
- lipsa de curaj, inerție.
- scăderea numărului de elevi datorată scăderii natalității, și prin aceasta și a numărului cadrelor didactice din învățământul preuniversitar.
- existența unui număr relativ mare de elevi care abandonează învățământul obligatoriu din cauze de ordin material și familial.
- schimbarea continuă a sistemelor de conducere din învățământ determină o serie de modificări legislative și nu asigură o continuitate în implementarea politicilor publice.
- trecerea la sistemul de autofinanțare, de asumare directă a responsabilității funcționării și supraviețuirii unității de învățământ, a dovedit că mulți dintre directori nu sunt pregătiți.
- numărul terenurilor și a sălilor de sport este insuficient, existând școli în care nu există condițiile minimale desfășurării orelor de educație fizică și a activităților sportive. În plus, dotarea acestor baze cu material sportiv adecvat este deficitară, astfel încât elevii nu pot să desfășoare o activitate corespunzătoare.
- dotările din bibliotecile școlare sunt învechite și deficitar folosite.
- există programe care vizează combaterea consumului de droguri în școli și în jurul acestora, dar acțiunile organizate în acest sens sunt insuficiente.
- în ultimii ani se înregistrează o mare fluctuație a personalului didactic, ceea ce are repercursiuni negative asupra principiului continuității, deosebit de important în asigurarea calității în educație.
- există încă, în număr mic, personal didactic necalificat sau care funcționează pe catedre de altă specialitate decât cea conformă specializării
- unele cadre didactice manifestă lipsa de disponibilitate în a desfășura activități neplătite.

Oportunități:

- Participarea agenților economici la conducerea unităților de învățământ poate fi un argument în plus pentru aceștia de a contribui la modernizarea școlilor prin sponsorizări, donații etc., sau prin inițierea și organizarea unor activități comune.
- Comunitatea locală are un rol sporit și hotărâtor în modul de funcționare a unităților de învățământ. Ea poate armoniza conținutul și

desfășurarea educației la nevoile regionale și locale, creând astfel premisele unui învățământ eficient pentru comunitate.

- Sprijinirea unităților școlare și a cadrelor didactice implicate sau interesate în derularea diferitelor proiecte naționale și internaționale de tip: Magister, Comenius, Phare, Educație incluzivă, A doua șansă, Socrates, Leonardo da Vinci, Arion ș.a.

- Acordarea mai multor tipuri de burse pentru elevi (atât pentru cei cu rezultate bune la învățătură și pentru cei proveniți din familii mai modeste cât și pentru cei care prezintă un anumit tip de handicap) și creșterea cuantumului acestora.

- Acordarea de prime pentru cadrele didactice care țin ore suplimentare în unitățile din învățământ.

- Reglementarea unui sistem de salarizare motivant, precum și oferirea unor premii și bonusuri în funcție de rezultatele obținute la clase.

- Asigurarea perfecționării continue pe diverse domenii a personalului didactic.

- Oferirea posibilității de participare la schimburi de experiență între școli atât locale și naționale, dar și internaționale.

Amenințări:

- În unele cazuri, comunitatea locală nu înțelege faptul că școala este un bun al comunității, deci este în responsabilitatea sa și în consecință, are obligația să se implice în activitatea ei.

- Restructurarea rețelei, transformarea unor unități în unități cu personalitate juridică, implică asumarea unor noi responsabilități, cum ar fi cea de alcătuire a bugetului, prin aplicarea legii autofinanțării.

- Fenomenul de depopulare a unor zone din punct de vedere a populației de vârstă școlară duce la neutilizarea unor spații existente și chiar la închiderea unor unități de învățământ, și implicit, la scăderea numărului de cadre didactice necesare desfășurării activităților.

- În timp ce unele unități de învățământ se depopulează din diferite motive, există încă unități școlare în care se lucrează în două schimburi. De asemenea, în unele școli laboratoarele și cabinetele sunt folosite ca săli de cursuri, astfel încât disciplinele care au nevoie de aceste dotări nu le pot folosi în mod optim.

- Absenteismul este încă o mare amenințare, mai ales pentru elevii din clasele superioare.

– Există încă cadre didactice și directori care nu au înțeles că obiectul muncii este elevul, că el este clientul nostru, că școala trebuie să presteze o activitate care să satisfacă nevoile și așteptările beneficiarilor: elevul, familia acestuia și, în final comunitatea.

– S-a constatat că unii directori mai au încă dificultăți în înțelegerea și aplicarea reglementărilor impuse de lege, că școala se confundă cu o proprietate personală, că există încă rețineri față de colaborarea pe care trebuie să o aibă școala cu celelalte organizații din comunitate.

Totodată, putem afirma, fără teama de a greși, că profesorii nu mai trebuie văzuți ca indivizi distincți și izolați în activitatea lor, ci ca **membri ai unei comunități profesionale** în care profesorii lucrează și interacționează. Din această perspectivă, profesorul competent nu mai este persoana care „face totul” și „știe totul” izolată ci, mai degrabă, un individ care poate lucra eficient într-un sistem larg de expertiză. O perspectivă distributivă focalizează atenția în primul rând asupra potențialului de integrare și coordonare a diferitelor componente ale experiențelor de învățare și a expertizei și nu asupra izolării și compartimentării.

Bibliografie:

- [1] Cristea, Lidia, *Învățământul superior particular și liberalizarea pieței educaționale*, Simpozionul „Învățământul superior din România, perspective și interferențe”, București, 14–15 iunie 2000.
- [2] ***, *Managementul de curriculum, Management educațional pentru instituțiile de învățământ*; Institutul de Științe ale Educației – Laboratorul « Managementul educațional »
- [3] ***, *Strategia Dezvoltării Învățământului Preuniversitar în perioada 2001–2004*